

Bryssel, 8. toukokuuta 2025
(OR. en)

8686/25

ENER 115
COMPET 343

SAATE

Lähettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine
DEPREZ

Saapunut: 7. toukokuuta 2025

Vastaanottaja: Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri

Kom:n asiak. nro: COM(2025) 440 final

Asia: KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE,
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE
JA ALUEIDEN KOMITEALLE
Etenemissuunnitelma Venäjän tuontienergiasta irtautumiseksi

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 440 final.

Liite: COM(2025) 440 final

Strasbourg 6.5.2025
COM(2025) 440 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Etenemissuunnitelma Venäjän tuontienergiasta irtautumiseksi

1. JOHDANTO

Vastauksena Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan helmikuussa 2022 ja valtion- tai hallitusten johtajien antaman Versailles'n julistuksen mukaisesti komissio käynnisti REPowerEU-suunnitelman¹ toukokuussa 2022. Suunnitelmassa kehoitettiin lopettamaan Euroopan riippuvuus venäläisestä energiasta parantamalla energiatehokkuutta, nopeuttamalla uusiutuvan energian käyttöönottoa ja monipuolistamalla toimituksia. Sen jälkeen vuotuista kaasun tuontia on voitu vähentää yli 60 miljardilla kuutiometrillä vuosina 2022–2024² ottamalla käyttöön uusiutuvaa energiaa ja energiansäästöjä, mikä edistää irtautumista Venäjän tuontikaasusta.

Näistä ponnisteluista huolimatta EU:hun tuotiin vuonna 2024 edelleen 52 miljardia kuutiometriä venäläistä kaasua (32 miljardia kuutiometriä putkikaasua ja 20 miljardia kuutiometriä nesteytettyä maakaasua, yhteensä noin 19 prosenttia EU:n kaasun kokonaistuonnista) sekä 13 miljoonaa tonnia raakaöljyä ja yli 2 800 tonnia urania³ rikastetussa muodossa tai polttoaineena. Vuonna 2024 kymmenen jäsenvaltiota toi venäläistä kaasua, kolme jäsenvaltiota⁴ toi edelleen venäläistä öljyä ja seitsemän jäsenvaltiota toi Venäjältä rikastettua urania tai uraniin liittyviä palveluita.

Riippuvuus Venäjän tuontienergiasta aiheuttaa vakavia turvallisuusriskejä ja taloudellisia riskejä unionille ja sen jäsenvaltioille. Venäjä on jatkuvasti käyttänyt energiatoimituksia aseena, jolla se on uhannut unionin vakautta ja vaurautta.

Tässä etenemissuunnitelmassa hahmotellaan EU:n strategia Venäjältä vielä toistaiseksi jatkuvan energiantuonnin lopettamiseksi asteittain. Suunnitelmassa esitetään myös yhteinen näkemys yhdessä toimivasta ja solidaarisesta Euroopasta, jossa varmistetaan kaikille jäsenvaltioille kohtuuhintaiset vaihtoehtoiset energiatoimitukset. Lisäksi yhteisillä toimilla vähennetään Venäjän saamia tuloja, joilla se ruokkii sotakoneistoaan ja vaarantaa Euroopan vakauden⁵. Vähentämällä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista saadaan vahvistettua EU:n energiaturvallisuutta ja -omavaraisuutta EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen mukaisesti.

Etenemissuunnitelma pohjautuu strategiaamme EU:n kilpailukyvyn ja selviytymiskyvyn parantamiseksi ja puhtaaseen energiaan siirtymisen nopeuttamiseksi. Komissio hyväksyi 29. tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin, jossa se määritteli kattavat ja kunnianhimoiset toimenpiteet Euroopan teollisen kilpailukyvyn palauttamiseksi. Puhtaan teollisen kehityksen ohjelma, kohtuuhintaista energiaa koskeva toimintasuunnitelma ja varautumisunionistrategia vahvistavat tätä sitoumusta entisestään. Näissä aloitteissa tunnustetaan Venäjältä tuodun energian kielteinen vaikutus Euroopan taloudelliseen turvallisuuteen ja kilpailukykyyn.

¹ [COM\(2022\) 230 final](#).

² [Eurostatin maakaasutilastot](#). Euroopan tuonti oli 273 miljardia kuutiometriä vuonna 2024, kun se vuonna 2022 oli 334 miljardia kuutiometriä.

³ Tuontituotteiden sisältämä luonnonuraania vastaava määrä.

⁴ Tšekki ei ole tuonut venäläistä öljyä huhtikuun 2025 jälkeen.

⁵ Vuonna 2024 EU maksoi venäläisestä energiasta yhteensä 23 miljardia euroa, mukaan lukien miljardi euroa ydinpolttoaineista. Lähde: COMEX.

Kun asteittaisen Venäjän polttoaineista luopumisen ohella nopeutetaan uusiutuvien energianlähteiden käyttöönottoa⁶, mukaan lukien uusiutuvat kaasut, sähköistämisen jatkaminen, energiatehokkuus ja vaihtoehtoiset energialähteet, edistetään puhtaan teollisen kehityksen ohjelman ja kohtuuhintaista energiaa koskevan toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Tämä etenemissuunnitelma ei vaikuta mahdollisiin tuleviin EU:n pakotteisiin.

Toimet riippuvuuden vähentämiseksi Venäjältä tuotavasta energiasta

EU on jo vähentänyt merkittävästi riippuvuuttaan Venäjästä ja energian tuontia Venäjältä hyväksymällä 16 pakotepakettia⁷. Pakotteilla on tehokkaasti estetty venäläisen öljyn ja hiilen tuonti EU:hun ja kielletty Venäjältä tuotua nesteytettyä maakaasua sisältävän rahdin uudelleenlastaaminen EU:n satamissa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä EU:n öljypakotteiden kiertämiseen varjolaivastojen avulla.

REPowerEU-suunnitelman täytäntöönpano on myös vähentänyt merkittävästi kaasun kysyntää⁸. Energiasiirtymän toteuttamisen ja hiljattain julkistetun kohtuuhintaista energiaa koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon odotetaan korvaavan jopa sata miljardia kuutiometriä maakaasua vuoteen 2030 mennessä. Tämä vastaa yli 15 miljardin kuutiometrin vuosittaista säästöä EU:lle tai kaasun kysynnän vähentämistä entisestään 40–50 miljardilla kuutiometrillä vuoteen 2027 mennessä⁹, mikä myös helpottaa Venäjän tuontikaasusta irtautumista.

Komission ja jäsenvaltioiden koordinoitujen toimien sekä EU:n ja kansainvälisten kumppaneiden välisen tehostetun energiadiplomatian seurauksena kaasun (sekä nesteytetyn maakaasun että putkikaasun) tuonti Venäjältä vähentyi 45 prosentista 19 prosenttiin vuosina 2021–2024. Tuonti on korvattu luotettavammista lähteistä peräisin olevilla toimituksilla ja EU:ssa tuotetulla energialla. Tämä oli mahdollista kulutuksen pienentymisen ansiosta. Ennusteiden mukaan tuonti vähentyy 13 prosenttiin vuonna 2025, kun kuljetukset Ukrainan kautta päättyvät. Myös venäläisen öljyn osuus tuonnista on pienentynyt vuoden 2022 alun 27 prosentista nykyiseen kolmeen prosenttiin. Merkittävästä edistyksestä huolimatta EU:n energiapalettiin sisältyy edelleen Venäjältä toimitettavaa kaasua, öljyä ja ydinmateriaaleja, mikä vaarantaa taloudellisen turvallisuutemme ja tukee Venäjän sotataloutta.

⁶ Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuuden energian kokonaisloppukulutuksesta EU:ssa olisi oltava vähintään 42,5 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, mutta tavoitteena on 45 prosenttia.

⁷ Kuudestoista pakotepaketti hyväksyttiin 24. päivänä helmikuuta. Siinä kielletään venäläisen öljyn väliaikaisvarastointi unionissa ja kohdistetaan toimenpiteitä varjolaivastoon. [EU:lta kuudestoista Venäjän vastainen pakotepaketti](#). Venäläinen maakaasu ei sisälly pakotepaketteihin; ks. myös [Aikajana – EU:n pakotteet Venäjää vastaan – Euroopan unionin neuvosto](#).

⁸ Kysyntä on vähentynyt 18 % elokuun 2022 ja tammikuun 2025 välisenä aikana.

⁹ Arviot perustuvat komission puhtaan energiateknologian seurantakeskuksen pitkäaikaisennusteisiin, joita on mukautettu kaasun kysynnän viimeaikaiseen kehitykseen. Ennusteet kuvastavat tämänhetkisiä odotuksia ja saatavilla olevia tietoja, ja siksi niihin liittyy epävarmuustekijöitä esimerkiksi energian hintojen ja geopoliittisen tilanteen ennalta arvaamattoman kehityksen sekä puhtaan teknologian teknisen kehityksen suhteen.

Tämän etenemissuunnitelman taustalla ovat äskettäin saavutettu Baltian maiden verkkojen synkronisointi ja Ukrainan kauttakulkusopimuksen päättymisen, ja sillä pyritään edistämään EU:n riippumattomuutta Venäjän energiasta lopettamalla asteittain venäläisen kaasun, ydinmateriaalien ja öljyn tuonti. Siten voidaan ehkäistä energiatoimitusten käyttämistä aseena ja estää Venäjää saamasta tuloja EU:sta.

Komissio ja jäsenvaltiot tekivät tiivistä yhteistyötä varmistaakseen, että Ukrainan kautta tapahtuneiden Venäjän kaasun toimitusten loppuminen joulukuussa 2024¹⁰ ei vaikuttaisi toimitusvarmuuteen. Vaikka kauttakulun päättymisellä on ollut erilaisia alueellisia vaikutuksia, se ei ole vaikuttanut merkittävästi yleiseen toimitusvarmuuteen tai hintoihin koko EU:ssa. Tämä osoittaa, että koordinoitua EU:n laajuisia valmistelutoimia, monipuolistamistoimia ja asteittainen Venäjän tuontienergiasta irtautuminen ovat välttämättömiä hintavakauden, markkinoiden ennustettavuuden ja toimitusvarmuuden säilyttämiseksi EU:ssa.

Tässä etenemissuunnitelmassa esitetyt toimet olisi pantava täytäntöön koordinoitusti koko EU:n tasolla, jotta niillä voidaan minimoida vaikutus energian hintoihin, vakauttaa energiamarkkinoita turvallisten ja ennakoitavien vaihtoehtoisten energiatoimitusten avulla ja pyrkiä takaamaan oikeusvarmuus.

2. TOIMENPITEEN TARVE

2.1 Riippuvuus Venäjän tuontikaasusta

Venäjä on toistuvasti uhannut EU:n toimitusvarmuutta katkaisemalla yksipuolisesti kaasuvirrat eurooppalaisille asiakkailleen vuosina 2006, 2009 ja 2014 sekä viimeksi vuonna 2022 Ukrainaan kohdistamansa hyökkäyksen alla ja sen jälkeen. Venäjän tuontikaasusta irtautuminen onkin ratkaisevan tärkeää, jotta saadaan vahvistettua EU:n energiavarmuutta ja estettyä energian tuonnin käyttäminen aseena. Samalla vähennettäisiin Venäjän tuloja, joilla se rahoittaa Ukrainaa vastaan käymäänsä perusteetonta sotaa ja kasvattaa sotilaallista voimaansa.

Vuosina 2021–2023 EU vähensi kaasun tuontia Venäjältä yli 70 prosenttia: 150 miljardista kuutiometrillä 43 miljardiin kuutiometriin. Vuonna 2024 tämä laskusuuntaus pysähtyi, ja tuonti Venäjältä kääntyi nousuun. Nesteytetyn maakaasun tuonti lisääntyi vuoteen 2023 verrattuna 12 prosenttia, 18 miljardista kuutiometrillä 20 miljardiin kuutiometriin, ja putkikaasun tuonti 26 prosenttia, 25 miljardista kuutiometrillä 32 miljardiin kuutiometriin.

Useat jäsenvaltiot ovat ryhtyneet hyvissä ajoin toimiin venäläisen kaasun tuonnin vähentämiseksi tai jopa kieltämiseksi muun muassa irtisanomalla voimassa olevia sopimuksia

¹⁰ Naftogazin ja Gazpromin välinen kauttakulkusopimus.

venäläisten kaasuntoimittajien kanssa.¹¹ Venäjän kaasun osuus EU:n kaasun kokonaistuonnista on kuitenkin edelleen noin 13 prosenttia senkin jälkeen, kun venäläisen kaasun toimitukset Ukrainan kautta päättyivät vuoden 2025 alussa. Tällä hetkellä noin kaksi kolmasosaa Venäjältä EU:hun tuotavasta kaasusta toimitetaan pitkäaikaisten sopimusten perusteella, kun taas noin kolmasosa toimitetaan lyhytaikaisin spot-sopimuksin. Jäljellä olevien toimitusmäärien ei odoteta pienentyvän ilman uusia EU:n toimia, koska voimassa on pitkäaikaisia sopimuksia eikä kaupallisia kannustimia tuonnista luopumiseen ole.

EU-tason toimia tarvitaan näiden kaasutoimitusten asteittaiseksi lopettamiseksi ja samalla vaihtoehtoisten kaasutoimitusten varmistamiseksi kansainvälisiltä kumppaneilta joko nesteytettynä maakaasuna tai putkikaasuna luomatta uusia riippuvuuksia. Tässä yhteydessä on tärkeää, että venäläiselle tuonnille pitkällä aikavälillä varattu infrastruktuurikapasiteetti on saatavilla vaihtoehtoisista lähteistä peräisin olevan kaasun tuontiin. EU on jo tukenut merkittävästi monipuolistamistoimia rahoittamalla 184,7 miljardilla eurolla energia-aloitteita kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien puitteissa sekä rahoittamalla Verkkojen Eurooppa -välineen energiaosiosta rajatylittävää infrastruktuuria 5,84 miljardilla eurolla (2021–2027) ja EU:n koheesiopolitiikan määrärahoista 55 miljardilla eurolla.¹²

Energiasiirtymän edistämisestä huolimatta kaasu pysyy tulevat vuosikymmenet osana EU:n energiapalettia.¹³ Jotta voidaan varmistaa vakaa energiahuolto, olisi Venäjältä tuodusta kaasusta luopumiseen tähtäävien toimenpiteiden lisäksi pyrittävä monipuolistamaan EU:n toimittajavalikoimaa. Tämä voitaisiin saavuttaa yhteisillä toimilla, mukaan lukien kysynnän yhdistäminen EU:n tasolla, ja osallistumalla mahdollisuuksien mukaan kilpailukykyisesti hinnoiteltuihin¹⁴ pitkän aikavälin toimitusjärjestelyihin vaihtoehtoisten toimittajien kanssa. Tuleva Välimeren aluetta koskeva uusi sopimus ja erityisesti energiaa koskeva Välimeren alueen yhteistyöaloite tarjoavat konkreettisia mahdollisuuksia monipuolistaa energiatoimituksia entisestään.

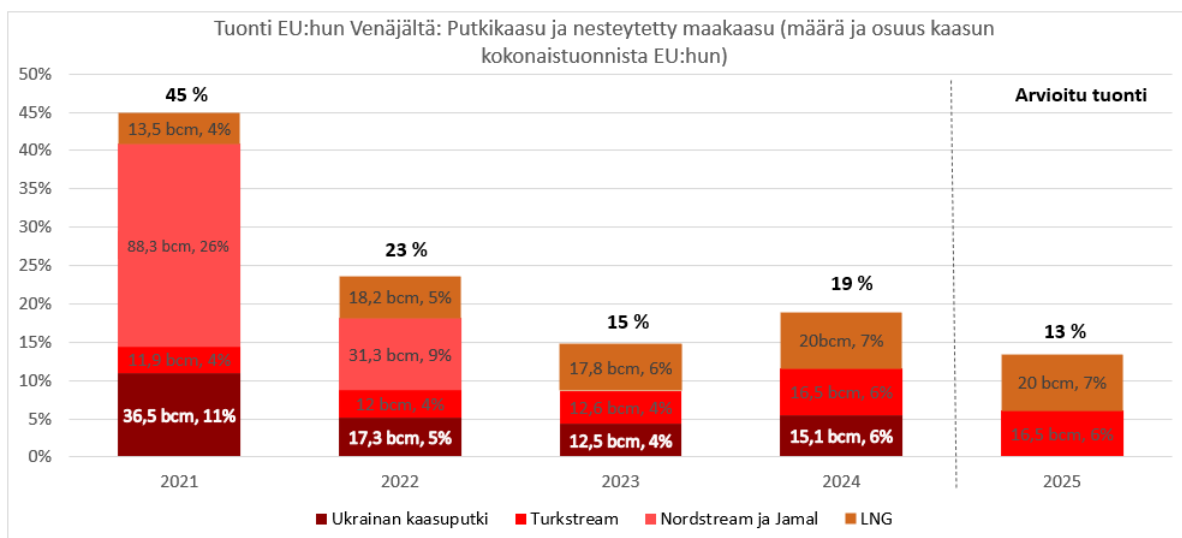
Monipuolistamispyrkimyksiä ei tulisi vaarantaa vaihtosopimuksilla, joissa käytännössä ostetaan venäläistä kaasua kolmansilta osapuolilta. Tällaiset käytännöt olisivat ristiriidassa REPowerEU-suunnitelman tavoitteiden kanssa, koska ne ylläpitäisivät Venäjälle suuntautuvia tulovirtoja ja jättäisivät EU:n edelleen alttiiksi hintojen manipuloinnille.

¹¹ Irlanti, Itävalta, Kroatia, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Puola, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska, Tšekki ja Viro ovat kieltäneet tai pysäyttäneet kaasutoimitukset Venäjältä. Joihinkin jäsenvaltioihin saatetaan kuitenkin toimittaa venäläisperäistä kaasua epäsuorasti, tukkumarkkinoilta tehtyjen ostojen kautta.

¹² Koheesiopolitiikan väliarviointia koskeva ehdotus laajentaa mahdollisuuksia investoida energiasiirtymään, COM(2025) 123 final.

¹³ Ks. ennusteet Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoitteesta, SWD (2024) 63 final. Vuoteen 2040 mennessä fossiilisten polttoaineiden toimitukset energiakäyttöön vähenevät yli 70 prosenttia nykyisestä. Yli puolet kaikista EU:ssa vuonna 2050 käytettävistä fossiilisista polttoaineista kulutetaan kemiallisten prosessien raaka-aineena (muovi, lannoitteet jne.) muualla kuin energia-alalla. Asteittainen luopuminen Venäjältä tuotavasta fossiilisesta maakaasusta nopeuttaa siirtymäpolkua. Maakaasun, biometaanin ja biokaasun kulutuksen arvioidaan olevan noin 105–155 Mtoe vuoteen 2040 mennessä (4,5–6,5 EJ). Vuonna 2050 näiden kaasumaisten polttoaineiden kulutus EU:ssa on edelleen 70–80 Mtoe kaikissa skenaarioissa (3,0–3,5 EJ).

¹⁴ Esimerkiksi Euroopan tai kansainvälisten kaasukaupan keskusten hinnat, indeksit ja vertailuarvot (TTF, Henri Hub jne.).

2.2 Riippuvuus Venäjästä ydinvoima-alalla

Kaasualan riippuvuuksista poiketen ydinvoima-alalla riippuvuudet ovat monitahoisia. Venäjä toimittaa EU-asiakkaille tuotteita ja palveluja ydinpolttoainekierron kaikissa vaiheissa. Riippuvaisimpia ovat ne viisi jäsenvaltiota, joissa on käytössä venäläisiä ydinreaktoreita¹⁵. Näissä nk. VVER-reaktoreissa käytetään perinteisesti venäläisen toimittajan toimittamaa polttoainetta. Myös muut jäsenvaltiot ovat turvautuneet Venäjään ydinmateriaalien, varaosien ja ydinpolttoainekiertoon liittyvien palvelujen osalta. Venäjällä on myös vahva asema tiettyjen lääketieteellisissä toimenpiteissä käytettävien radioisotooppien toimittamisessa.

2.2.1 Venäjän korvaaminen vaihtoehtoisilla ydinpolttoaineiden toimittajilla niissä viidessä jäsenvaltiossa, joissa on venäläisiä ydinreaktoreita

Niissä viidessä jäsenvaltiossa, joissa on venäläisiä VVER-reaktoreita, on edistytty Venäjän ydinpolttoaineen korvaamisessa muiden tuottajien polttoaineella. Neljässä näistä viidestä jäsenvaltiosta energiayhtiöt ovat vuodesta 2022 lähtien solmineet polttoaineiden toimitussopimuksia vaihtoehtoisten toimittajien kanssa. Vaihtoehtoiset polttoaineet on kuitenkin testattava ja niille on myönnettävä lupa kussakin jäsenvaltiossa, ennen kuin niillä voidaan korvata venäläinen polttoaine. Ensimmäiset vaihtoehtoiset ydinpolttoaineniput ladattiin koekäyttöä varten reaktoreihin Bulgariassa ja Suomessa vuonna 2024. EU tukee vaihtoehtoisten polttoaineiden kehittämistä myös taloudellisesti SAVE- ja APIS-hankkeillaan.¹⁶ Käytäntöjen äkillinen muuttaminen voi aiheuttaa toimitusvarmuuteen liittyviä riskejä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

¹⁵ Bulgaria, Slovakia, Suomi, Tšekki ja Unkari.

¹⁶ EU tukee Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelman kautta taloudellisesti Westinghousen (APIS-hanke) ja Framatomen (SAVE-hanke) vaihtoehtoisten polttoaineiden kehittämistä VVER-reaktoreille avustuksilla, joiden määrä on 10 miljoonaa euroa kumpaakin hanketta kohden (yhteensä 20 miljoonaa euroa).

VVER-reaktorien vaihtoehtoisten ydinpolttoaineiden kehittämistä ja lupamenettelyjä on nopeutettava, ja toimitukset Venäjältä olisi mahdollisimman nopeasti korvattava sopimuksilla vaihtoehtoisten toimittajien kanssa. Oppia voidaan ottaa Ukrainasta, jossa on edistytty muualta kuin Venäjältä peräisin olevien, vaihtoehtoisten polttoaineiden käytössä, ja jolla on kokemusta lupamenettelyihin ja polttoainetestaukseen liittyvästä ydinturvallisuudesta.

2.2.2 Ydinpolttoainekiertoon liittyvien toimitusten monipuolistaminen ja vaihtoehtoisen kapasiteetin kehittäminen kaikissa jäsenvaltioissa, joissa on ydinlaitoksia

Vaikka EU:hun tuodusta uraanista yli 14 prosenttia hankittiin vuonna 2024 Venäjältä, luonnonuraanin ja jalostetun uraanin maailmanlaajuiset markkinat ovat melko monipuoliset.¹⁷ Haasteen muodostaa se, että uraanin konversio- ja rikastuspalveluja, joissa käsitelty uraani muunnetaan ydinpolttoaineiden valmistusmateriaaliksi, tarjoaa vain rajallinen määrä yrityksiä. EU:ssa ja muissa länsimaissa sijaitsevat yritykset eivät tällä hetkellä pysty tyydyttämään kokonaiskysyntää käytössä olevien konversio- ja rikastuslaitosten rajallisen kapasiteetin vuoksi. Vuonna 2024 tuonti Venäjältä kattoi noin 23 prosenttia EU:n uraanin konversiopalvelujen kysynnästä ja lähes 24 prosenttia uraanin rikastuspalvelujen tarpeesta.¹⁸

Vaikka eurooppalaiset uraania rikastavat laitokset ovat ilmoittaneet suunnittelevansa kapasiteettinsa laajentamista, ensimmäinen uusi rikastuslaitos valmistuu aikaisintaan vuonna 2027. Lisäksi uraanin konversioon liittyvän maailmanlaajuisen tuotannon lisäämisessä on esteitä teknologian monimutkaisuuden ja markkinoiden epävarmuuden vuoksi. Konversiokapasiteetin on ilmoitettu kasvavan vasta 2030-luvun alkupuolella. EU:n ydinvoima-ala tukeutuu edelleen Venäjään myös joidenkin varaosien ja huoltopalvelujen osalta. Kansainvälisen yhteistyön jatkaminen esimerkiksi G7-maiden kesken on olennaista, jotta tulevana vuosina voidaan varmistaa riittävä rikastus- ja konversiokapasiteetti sekä varaosien ja palveluiden saatavuus. Se, että komissio tarkistaa rikastetun uraanin toimituksiin liittyviä toimintatapoja, tukee myös toimitusvarmuutta ja avoimuutta luotettavia toimijoita kohtaan.

EU on myös merkittävällä tavalla riippuvainen Venäjästä tiettyjen sellaisten vakaiden radioisotooppien osalta, joita tarvitaan syövänhoidossa käytettävien lääkinnällisten radioisotooppien valmistamiseen. EU:n on lisättävä toimia tällaisten radioisotooppien tuotannon kehittämiseksi EU:ssa kaikkien jäsenvaltioiden hyödyksi. Erityisesti on tärkeää vahvistaa radioisotooppien toimitusketjua varmistamalla lähdemateriaalien saatavuus, tehostamalla radioisotooppien tuotantoa teollisessa mittakaavassa ja tukemalla isotooppilääketieteen uusien hoitojen tutkimusta ja innovointia.

¹⁷ Vaikka yli 85 prosenttia maailman uraanista tuotetaan kuudessa maassa (Kazakstanissa, Kanadassa, Australiassa, Namibiassa, Nigerissä ja Venäjällä), monissa maissa on nykyään uraanikaivoksia, ja myös joissakin EU:n jäsenvaltioissa on louhimattomia uraaniesiintymiä.

¹⁸ Vuoden 2024 alustaviin tietoihin perustuvat markkinaosuudet.

2.3 Riippuvuus Venäjästä öljyalalla

Vuonna 2022 venäläisen raakaöljyn osuus EU:n raakaöljytuonnista oli 27 prosenttia, mutta nyt se on enää kolme prosenttia. Tämä on suora seuraus EU:n pakotteiden käyttöönotosta ja tehokkaasta täytäntöönpanosta. Pakotteilla kiellettiin raakaöljyn tuonti meriteitse Venäjältä joulukuusta 2022 alkaen ja jalostettujen öljytuotteiden tuonti helmikuusta 2023 alkaen.

Venäjän putkiöljyn osuus oli kuitenkin merkittävä Tšekin, Slovakian ja Unkarin kokonaistuonnista vuoden 2024 lopussa. Näihin maihin sovelletaan tällä hetkellä väliaikaisia poikkeuksia EU:n pakotejärjestelmästä.

Tšekki pystyy korvaamaan öljytoimitukset Venäjältä vaihtoehtoisilla lähteillä nyt kun TAL-PLUS-hanke saatiin päätökseen huhtikuussa 2025. Toisaalta Slovakiassa ja Unkarissa venäläisen öljyn osuus kokonaistuonnista on yli 80 prosenttia.¹⁹ Näin suuri riippuvuussuhde voi vaarantaa näiden maiden toimitusvarmuuden. Komissio tukee edelleen näitä jäsenvaltioita Venäjältä tuodun öljyn korvaamisessa vähitellen ja vaihtoehtoisilta toimittajilta Adria-putken kautta saatavien toimitusten varmistamisessa.

Venäjä on jatkanut öljyn vientiä ja kiertänyt pakotteita varjolaivastoon kuuluvien säiliöalusten avulla. Varjolaivaston alukset ovat usein vanhoja ja huonokuntoisia, ja niiden omistussuhteet ja vakuutusjärjestelyt ovat epäselviä. Alukset muodostavatkin konkreettisen ympäristöriskin, sillä mahdolliset öljyvahingot ja muu alusten aiheuttama meren pilaantuminen voivat johtaa ympäristökatastrofiin. EU on määrännyt pakotteita tietyille aluksille, toteuttanut laajaa diplomaattista yhteydenpitoa lippu- ja satamavaltioihin ja vahvistanut meriturvallisuusvelvoitteita erityisesti NB8++-maiden yhteisillä toimilla²⁰.

Venäjän varjolaivaston toimintaan puuttumiseksi ja Venäjän sotatalouden rahoituksen vähentämiseksi tarvittaisiin lisätoimia. Samalla tehostettaisiin ympäristönsuojelua ja merenkulun turvallisuutta.

3. TOIMET VENÄJÄN TUONTIENERGIASTA IRTAUTUMISEKSI ASTEITTAIN

3.1 Putkikaasu ja nesteytetty maakaasu

Toimi 1: läpinäkyvyys, seuranta ja jäljitettävyys

Toimitusten läpinäkyvyys, seuranta ja jäljitettävyys ovat edellytys sille, että kaasun tuonti Venäjältä saadaan tehokkaasti lopetettua ja voidaan varmistaa täytäntöönpanon valvonta.

¹⁹ Comextin vuosien 2023 ja 2024 tietojen mukaan.

²⁰ NB8++-maihin eli Nordic-Baltic 8++ -maihin kuuluvat Alankomaat, Islanti, Latvia, Liettua, Norja, Puola, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta.

Voimassa oleva EU:n lainsäädäntö on jo lisännyt EU:hun tuotavien kaasutoimitusten läpinäkyvyyttä ja jäljitettävyyttä, mutta tiedot eivät ole riittävän yksityiskohtaisia:

- EU:n säännöissä²¹ edellytetään, että jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle tietyt kaasusopimuksia koskevat tiedot, kuten venäläisperäistä kaasua koskevat pitkäaikaiset sopimukset. Tiedot ilmoitetaan jäsenvaltioittain paljastamatta yksittäisten sopimusten osapuolia. Kokonaisia sopimuksia voidaan pyytää vain erityisolosuhteissa.
- EU:n lainsäädännön mukaisesti²² tulliviranomaisille on toimitettava tietyt tiedot unionin tullialueelle tuotavasta kaasusta. Tietoja ei kuitenkaan tarvitse toimittaa energiapolitiikasta vastaaville kansallisille viranomaisille.

Joillakin jäsenvaltioilla on kansalliset säännöt venäläisen kaasun jäljitettävyydestä²³, mutta EU:ssa ei ole yhtenäistä kehystä koskien EU:hun tuotavien venäläisen kaasun toimitusten läpinäkyvyyttä, seuranta ja jäljitettävyyttä.

Komissio ehdottaakin seurannan ja jäljitettävyyden tehostamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Toimenpide-ehdotusten mukaan yritysten olisi toimitettava jäsenvaltioiden asianomaisille viranomaisille ja komissiolle tietoja Venäjän kaasusopimuksista (esim. toimitusmäärät ja kesto). Lisäksi varmistettaisiin, että tiedot venäläisen kaasun tosiasiallisesta tuonnista jaetaan tulliviranomaisten, kansallisten energia- ja turvallisuusviranomaisten ja komission kesken.

Näiden toimien ansiosta jäsenvaltiot ja komissio saisivat asiaankuuluvaa tietoa unionin energiajärjestelmiin tuodusta venäläisestä kaasusta, mikä mahdollistaisi EU:n laajusten kohdennettujen ja tehokkaiden toimenpiteiden täytäntöönpanon ja vaihtoehtoisten toimitusten valmistelun. Lisäksi komissio voisi tietojen pohjalta helpommin koordinoita EU:n laajuisia toimia Venäjän tuonnista irtautumiseksi koko unionissa ja valmistella vaihtoehtoisia toimituksia.

Tätä varten komissio aikoo esittää ensi kuussa lainsäädäntöehdotuksen venäläisen kaasun läpinäkyvyyden, seurannan ja jäljitettävyyden lisäämistä koskevista säännöistä. Toimitusvarmuuden ja varautumisen parantamiseksi komissio pyrkii vuoden 2026 energiavarmuusarkkitehtuurin tarkistuksessa sisällyttämään samanlaiset läpinäkyvyysvaatimukset kaikelle EU:hun tuotavalle kaasulle.

Toimi 2: EU:n toimia tukevat kansalliset suunnitelmat venäläisestä kaasusta luopumiseksi

²¹ Asetuksen (EU) 2017/1938 14 artikla.

²² [Unionin tullikoodeksi](#).

²³ Esimerkiksi Espanjassa, www.enagas.es.

Kun venäläisen kaasun käyttö EU:ssa lopetetaan hyvin valmistellusti, hallitusti ja turvallisesti, saadaan minimoitua vaikutukset hintoihin, markkinoihin ja toimitusvarmuuteen. Komissio aikoo ehdottaa lainsäädäntöä, joka edellyttäisi jäsenvaltioita suunnittelemaan ja seuraamaan EU:n laajuista irtautumista Venäjän tuontikaasusta.²⁴

Kansallisissa suunnitelmissa olisi muun muassa esitettävä

- voimassa olevien sopimusten nojalla Venäjältä tuodun kaasun määrä, myös sellaisten sopimusten osalta, joihin sisältyy niin kutsuttuja ota tai maksa -lausekkeita²⁵
- aikataulu, mukaan lukien välitavoitteet, joilla tuetaan EU:n toimenpiteitä venäläisestä kaasusta irtautumiseksi
- monipuolistamisvaihtoehdot ja tekniset valmiudet venäläisen kaasun korvaamiseksi muun muassa alueellisten ryhmien yhteistyön kautta.

Komissio tukee jäsenvaltioita suunnitelmien valmistelussa perustamiensa työ- ja koordinoitiryhmien, kuten kaasualan koordinoitiryhmän, tai asiaa käsittelevän alaryhmän sekä alueellisten ryhmien kautta.

Komissio aikoo esittää ensi kuussa lainsäädäntöehdotuksen venäläisestä kaasusta luopumiseen tähtäävistä kansallisista suunnitelmista ja suosittelee, että jäsenvaltiot toimittavat ensimmäiset kansalliset suunnitelmansa jo vuoden 2025 aikana, jotta venäläisestä kaasusta irtautuminen sujuisi turvallisesti, hallitusti ja hyvin valmistellusti.

Toimi 3: venäläisen kaasun tuonnin asteittainen kieltäminen

Komissio aikoo ehdottaa oikeudellisia toimenpiteitä venäläisen kaasun tuonnin lopettamiseksi kokonaan. Komissio perustaa ehdotuksensa yhteisiin eurooppalaisiin valmisteluihin ja Versailles'n julistuksen jälkeen toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksista muun muassa kaasun toimitusvarmuuteen, markkinoihin, hintoihin ja oikeudellisiin näkökohtiin (sopimukset mukaan lukien) tekemäänsä arviointiin.

Edellyttäen, että kaasutoimitusten lopettaminen tapahtuu asteittain ja että vaihtoehtoiset toimitukset varmistetaan, venäläisen kaasun tuontikiellon odotetaan vaikuttavan hintoihin ja toimitusvarmuuteen jäsenvaltioissa vain vähän seuraavista syistä:

²⁴ Toimessa 3 esitetään ehdotetut säännöt kaasun tuonnin lopettamiseksi vaiheittain.

²⁵ Ota tai maksa -sopimus on erityisesti kaasun myynnissä ja muutenkin yleisesti energiateollisuudessa käytettävä sopimustyyppi. Sopimuksen mukaan ostajan on joko vastaanotettava tietty määrä kaasua tai maksettava ennalta määrätty sakko, jos hän ei ota toimitusta vastaan.

- EU:n energiavoitteiden ja niitä tukevien sääntelykehysten²⁶ täytäntöönpano nopeuttaa uusiutuvan energian käyttöönottoa ja edistää energiatehokkuutta kaikkialla EU:ssa. Arvioiden mukaan EU voi säästää yli 15 miljardia kuutiometriä kaasua vuodessa, mikä vähentää kaasun kokonaiskysyntää EU:ssa 40–50 miljardilla kuutiometrillä vuoteen 2027 mennessä.
- Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) mukaan²⁷ nesteytetyn maakaasun tarjonnan odotetaan tulevina vuosina parantuvan maailmanlaajuisesti, mikä tasapainottaa maailmanmarkkinoita. Vaikka maailmanlaajuiset nesteytetyn maakaasun markkinat pysyvät vuonna 2025 kireinä, vuoden 2026 lopussa uutta nesteytetyn maakaasun kapasiteettia ennustetaan olevan 85–90 miljardia kuutiometriä. Kapasiteetti kasvaa erityisesti Yhdysvalloissa, Kanadassa, Qatarissa ja Afrikan maissa. Kapasiteetin kasvun odotetaan ylittävän ennustetun maailmanlaajuisen kysynnän kasvun. Vuoteen 2030 mennessä nesteytetyn maakaasun maailmanlaajuisen vientikapasiteetin arvioidaan kasvavan noin 250 miljardilla kuutiometrillä, mikä olisi lähes 50 prosentin lisäys nykytarjontaan verrattuna.
- Jäsenvaltioilla on hyvät valmiudet vastaanottaa nesteytetyn maakaasun toimituksia maailmanlaajuisilta kumppaneilta energiakriisin alkaessa toteutettujen koordinoitujen toimien ja investointien ansiosta. Vuosina 2022–2024 otettiin käyttöön ennätysmäiset kaksitoista uutta LNG-terminaalia ja käynnistettiin kuusi laajennushanketta, mikä lisäsi nesteytetyn maakaasun tuontikapasiteettia EU:ssa 70 miljardilla kuutiometrillä. Kapasiteettia on kasvatettu LNG-terminaaleissa Kreikan Alexandroupolissa, Italian Ravennassa, Kroatian Krkissä, Puolan Świnoujściessa sekä Saksan Wilhelmshaven 2:ssa, Mukranissa, Stadessa ja Lubminissa. Tämän seurauksena nesteytetyn maakaasun tuontikapasiteetti EU:ssa on kokonaisuudessaan noin 250 miljardia kuutiometriä vuodessa, eli yli kaksinkertainen nykyiseen nesteytetyn maakaasun tuontiin verrattuna.
- Lähivuosina kaasukapasiteetti kasvaa myös Keski- ja Kaakkois-Euroopassa, joka on perinteisesti ollut riippuvainen Venäjän putkikaasutoimituksista. Romanian merialueella sijaitsevan Neptun Deep -kaasukentän odotetaan tuottavan vuodesta 2027 alkaen kahdeksan miljardia kuutiometriä maakaasua vuosittain ensimmäisten kymmenen toimintavuoden aikana. Adrianmeren alueen putkilinjan kapasiteetti kasvaa vuodesta 2026 lähtien 1,2 miljardilla kuutiometrillä, mikä mahdollistaa kaasun tuonnin lisäämisen Azerbaidžanista.
- EU:n kaasuinfrastruktuuri on riittävän joustava, ja vaihtoehtoiset reitit ja rajatylittävät yhteenliitäntäpisteet mahdollistavat kaikille jäsenvaltioille nesteytetyn maakaasun ja putkikaasun tuonnin muista kuin venäläisistä lähteistä. Jäsenvaltiot ovat vuodesta 2022

²⁶ Mukaan lukien nykyinen uusiutuvan energian direktiivi, vedyn ja hiilettömän kaasun markkinoiden lainsäädäntöpaketti, energiatehokkuusdirektiivi, sähkömarkkinoiden markkinarakente, sähköverkkoja koskeva toimintasuunnitelma, kohtuuhintaista energiaa koskeva toimintasuunnitelma ja suunnitteilla oleva sähköistämistä edistävä toimintasuunnitelma.

²⁷ Lähde: [maailman energiakatsaus 2024 \(IEA\)](#) ja [gas-market-report-q1-2025 \(IEA\)](#).

alkaen kehittäneet keskeistä infrastruktuuria, ja lisäinfrastruktuuri valmistuu vuoden 2028 loppuun mennessä.

Noin kaksi kolmasosaa nesteytetyn maakaasun ja putkikaasun Venäjän-tuonnista perustuu voimassaoleviin pitkäaikaisiin sopimuksiin unionissa sijaitsevien kohtemaiden kanssa. Loput määrät toimitetaan lyhytaikaisin spot-sopimuksin, joissa kaasua maahantuova valtio päättää hankinnoista tarpeidensa ja vallitsevien markkinaolosuhteiden perusteella. Koska pitkäaikaisissa sopimuksissa on yleensä kyse pidemmistä sopimuskausista ja suuremmista toimitusmääristä kuin spot-sopimuksissa, on aiheellista lopettaa kaasun tuonti Venäjältä kahdessa vaiheessa aloittaen välittömästi kaikista uusista sopimuksista ja voimassaolevista lyhytaikaisista spot-sopimuksista.

Venäläisen kaasun tuonnin lopettaminen asteittain antaisi markkinoille aikaa sopeutua ja minimoisi mahdolliset vaikutukset markkinoihin ja toimitusvarmuuteen.

Komissio varmistaa, että toimenpiteet kaasun tuonnin lopettamiseksi Venäjältä suunnitellaan täysin EU:n lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden velvoitteiden mukaisesti minimoiden markkinatoimijoihin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset.

a. Uusiin sopimukseen ja voimassaoleviin spot-sopimukseen perustuvan venäläisen kaasuntuonnin kieltäminen

Spot-sopimukset koskevat vähemmän merkittävää osaa Venäjän kaasuntuonnin kokonaismäärästä ja vain lyhytaikaisia toimituksia, joten niitä vastaavat toimitusmäärät voidaan poistaa asteittain suhteellisen lyhyessä ajassa. Komissio aikoo esittää ensi kuussa lainsäädäntöehdotuksen, jossa kielletään kaikki uusiin kaasusopimukseen ja voimassaoleviin spot-sopimukseen perustuva kaasuntuonti Venäjältä. Kiellon olisi tultava voimaan viimeistään vuoden 2025 lopussa.

b. Voimassaoleviin pitkäaikaisiin sopimukseen perustuvan venäläisen kaasuntuonnin kieltäminen

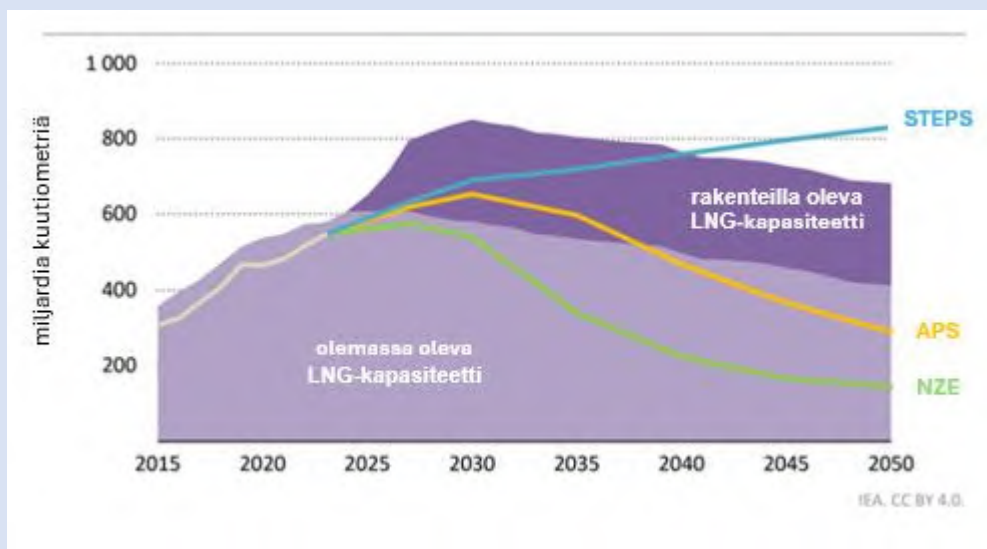
Komissio aikoo ehdottaa ensi kuussa toimenpiteitä, joilla kielletään venäläisen kaasun eli putkikaasun ja nesteytetyn maakaasun jäljellä oleva tuonti eli voimassa olevien pitkäaikaisten sopimusten perusteella jäljellä olevat määrät. Jäljellä olevan tuonnin lopettaminen on välttämätöntä, mutta edellyttää pidempää siirtymäaikaa, koska kyse on näiden tuojien kohdalla suurista määristä. Kiellon olisi tultava voimaan viimeistään vuoden 2027 lopussa.

Komissio ottaa asianomaiset jäsenvaltiot valmisteluun mukaan ja varmistaa, että lainsäädäntöehdotuksessa on arvioitu asianmukaisesti ehdotuksen oikeudelliset ja taloudelliset vaikutukset.

Venäjän kaasusta irtautumisen vaikutukset

Kriisin alusta lähtien EU on ollut yhä riippuvaisempi nesteytetystä maakaasusta, joka on keskeinen venäläisen tuontikaasun korvaaja ja jonka osuus EU:n tuonnista on tällä hetkellä noin 40 prosenttia. Tämän seurauksena kaasun hinnat EU:ssa ovat entistä alttiimpia nesteytetyn maakaasun maailmanlaajuisen markkinoiden dynamiikalle.

Vuodesta 2025 lähtien nesteytetyn maakaasun maailmanlaajuisen tarjonnan odotetaan kasvavan yhä nopeammin. Lisäkapasiteettia saadaan 25–30 miljardia kuutiometriä vuonna 2025, noin 60 miljardia kuutiometriä vuonna 2026, noin 80 miljardia kuutiometriä vuonna 2027 ja noin 40 miljardia kuutiometriä vuonna 2028. Tämä kasvattaa nesteytetyn maakaasun kokonaiskapasiteettia noin 200 miljardilla kuutiometrillä vuoteen 2028 mennessä, mikä on viisi kertaa enemmän kuin EU:n kaasuntuonti Venäjältä (IEA:n Gas Market Report, Q1-2025, tammikuu 2025). IEA:n mukaan (IEA:n maailman energiakatsaus 2024, lokakuu 2024) tämä aiheuttaa vähintään 130 miljardin kuutiometrin ylijäämän vuoteen 2030 mennessä (ks. jäljempänä oleva kuvio), mikä katsauksen mukaan painaisi kaasun kansainvälisiä hintoja alaspäin.

Lähde: kuvio 4.7 – maailman energiakatsaus 2024

Huom. STEPS, APS ja NZE kuvaavat kysyntäennusteita eri skenaarioissa.

Nesteytettyä maakaasua koskevien uusien hankkeiden valmistumisaikatauluista on edelleen jonkin verran epävarmuutta, mutta **jos ne toteutetaan maailmanlaajuisen markkinakehityksen mukaisesti ja yhteistyössä luotettavien toimijoiden kanssa**, venäläisen kaasun tuonnin asteittaisen lopettamisen ennakoidaan vaikuttavan vain vähän energian hintoihin ja toimitusvarmuuteen Euroopassa.

Kun otetaan huomioon odotettavissa oleva uusi nesteytyskapasiteetti, on järkevää aloittaa irtautuminen spot-sopimusten kattamista toimituksista, jotka muodostavat noin kolmasosan kokonaistuonnista Venäjältä. Maailmanlaajuisesti vuoteen 2026 mennessä vientiin saatavilla olevan lisäkapasiteetin (kasvu 85–90 miljardia kuutiometriä vuosittain) **pitäisi pääosin riittää kompensoimaan spot-sopimusten kattama määrä**, jota EU ei enää hankkisi Venäjältä. Lisäksi suuri osa spot-sopimusten mukaisista toimituksista Venäjältä EU:hun on nesteytettyä maakaasua, jonka tuonnin lopettaminen johtaisi todennäköisesti nesteytetyn maakaasun kaupan alueelliseen uudelleenjärjestelyyn ilman merkittäviä muutoksia maailmanlaajuiseen tarjontaan.

Maailmanlaajuisen tasapainon parantuessa (165–170 miljardia kuutiometriä uutta nesteytyskapasiteettia vuosittain vuoteen 2027 mennessä) ja EU:n sisäisen tuotannon lisääntyessä (Neptun Deep -kenttä), **EU voisi turvallisesti luopua lopustakin pitkäaikaisten sopimusten alaisesta venäläisestä kaasusta** (20–25 miljardia kuutiometriä vuodessa). Pidempi valmistelu-aika mahdollistaisi ostajina toimiville Euroopan maille voimassa olevien sopimusten uudelleenjärjestelyn ja tarvittaessa uusien sopimusten solmimisen vaihtoehtoisten toimittajien kanssa.

Toimi 4: Monipuolistamistoimien tukeminen yhdistämällä kysyntää ja hyödyntämällä infrastruktuuria entistä tehokkaammin

Vaihtoehtoisten toimitusten varmistaminen luotettavilta kumppaneilta on tärkeää, jotta voidaan rajoittaa vaikutuksia markkinoihin ja toimitusvarmuuteen. Esimerkiksi unionin suurin kaasuntoimittaja Norja sekä Romania ja Kreikka voivat auttaa Baltian kaasuputken ja Trans-Balkanin kaasuputken kautta monipuolistamaan toimituksia Keski- ja Itä-Euroopassa, jossa Venäjältä tuodulla kaasulla on ollut valta-asema. Komissio jatkaa keskusteluja luotettavien toimittajien kanssa ja tehostaa merkittävästi energiayhteistyötään Lähi-idän, Pohjois-Afrikan ja Mustanmeren alueen maiden kanssa sekä Global Gateway -strategian kautta²⁸.

Mahdollisuuksien mukaan maakaasun tuonnin vaihtoehtoina olisi samalla edelleen tutkittava erityisesti sähköistämistä tai biokaasun ja biometaanin sekä puhtaan vedyn tuotannon edistämistä REPowerEU-suunnitelman mukaisesti.

Kriisin aikana AggregateEU-mekanismi²⁹ on osoittautunut tehokkaaksi välineeksi REPowerEU-tavoitteiden edistämiseksi auttamalla eurooppalaisia kuluttajia ja yrityksiä hankkimaan kaasua muualta kuin Venäjältä. AggregateEU-mekanismiin yhdistetyn kysynnän ja kysyntään vastaamisen toinen välikierros saatiin päätökseen 26. maaliskuuta 2025, ja se herätti merkittävää kiinnostusta sekä kysyntä- että tarjontapuolella. Kysyntää oli 29 miljardia kuutiometriä ja toimitustarjouksia 31 miljardia kuutiometriä. Lisäksi kysyntä ja tarjonta kohtasivat lähes 20 miljardin kuutiometrin osalta. Välikierros kattoi kaasun kysynnän vuosina 2025–2030 ja oli ostajien kannalta joustava, sillä nämä pystyivät valitsemaan toimitukselle ensisijaisen vastaanottoterminaalin EU:ssa tai vapaasti aluksessa -vaihtoehdon.

Tulevaisuudessa olisi tarkasteltava muitakin vaihtoehtoja kuin kysynnän yhdistäminen, jotta EU:n ostovoima voitaisiin valjastaa tukemaan toimitusten monipuolistamista.

Komissio arvioi AggregateEU-mekanismista saatujen kokemusten perusteella alustarakaisun toteutettavuutta muuta kuin fossiilista alkuperää olevien kaasumaisten molekyylien, mukaan lukien biometaanin, tuotannon laajentamista ja kauppaa varten.

Lisäksi komissio tekee yhteistyötä teollisuuden ja muiden sidosryhmien kanssa edistääkseen kestävä biokaasun ja biometaanin käyttöönottoa. Tässä on edistytty huomattavasti muun muassa biometaanin koskevan teollisuuskumppanuuden avulla sen jälkeen, kun biometaanin koskeva toimintasuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2022. Biometaanin koskevan teollisuuskumppanuuden onnistuneen toteutuksen pohjalta komissio perustaa osana kolmikantasopimusta uuden jäsenvaltioista koostuvan biokaasuverkoston, jotta voidaan

²⁸ Lisätietoja Global Gateway -strategiasta: [Global Gateway – Euroopan komissio](#).

²⁹ [AggregateEU – Euroopan komissio](#).

paremmin vastata EU:n eri alueiden moninaisiin tarpeisiin ja osallistaa kansallisia ja paikallisia sidosryhmiä.

Ottaen huomioon keskeisen Itä-Euroopan ja Kaakkois-Euroopan jäsenvaltioiden ja energiayhteisön sopimuspuolten erityiset haasteet rajatylittävissä kaupassa komissio pyrkii yhteistyössä CESEC:n korkean tason työryhmän³⁰, energiayhteisön sihteeristön³¹ ja laajentumisprosessissa mukana olevien maiden kanssa maksimoimaan nykyisen infrastruktuurin käytön, poistamaan sääntely- ja markkinaesteitä, monipuolistamaan energiamuotoja ja auttamaan ehdokasmaita vähentämään riippuvuuttaan Venäjän tuontienergiasta.

3.2 Ydinvoima

Toimi 5: Uudet rajoitukset koskien uraanin, rikastetun uraanin ja muiden ydinmateriaalien tuonnin asteittaista lopettamista Venäjältä

Ydinvoima-alan riippuvuudet ovat kaasualaa monitahoisempia, ja toimitusvarmuusriskejä voi edelleen esiintyä lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, jos käytäntöihin tehdään äkillisiä muutoksia. Tämän toimen tarkoituksena onkin mahdollistaa asteittainen irtautuminen Venäjältä tuotavasta uraanista, rikastetusta uraanista ja muista ydinmateriaaleista, joita käytetään polttoaineen valmistukseen unionissa sijaitsevia ydinreaktoreita varten, mukaan lukien venäläisen polttoainetoimittajan toimitukset venäläisvalmisteisia VVER-reaktoreita varten.

a. Rikastettua uraania koskevat toimenpiteet

Komissio pyrkii vähentämään rikastetun uraanin Venäjältä tuonnin taloudellista kannattavuutta esittämällä ensi kuussa rikastetun uraanin tuontia koskevia kauppatoimenpiteitä. Tämä tasapuolistaa toimintaedellytyksiä ja kannustaa asianomaisia jäsenvaltioita tekemään poliittisia ja liiketoiminnallisia päätöksiä, joilla nopeutetaan investointeja ja valmiuksien kehittämistä, kehitetään arvoketjuja EU:n sisällä ja monipuolistetaan energiahankintoja luopumalla vähitellen Venäjän tuonnista ja mahdollistamalla toimitukset muilta kansainvälisiltä kumppaneilta.

b. Yhdessä Euratomin hankintakeskuksen kanssa allekirjoitettuja sopimuksia koskevat rajoitukset

Ensi kuussa komissio aikoo rajoittaa tietyn päivämäärän jälkeen tehtyjä uusia toimitussopimuksia, jotka on solmittu yhdessä Euratomin hankintakeskuksen kanssa ja jotka koskevat uraanin, rikastetun uraanin ja muiden ydinmateriaalien³² toimituksia venäläisiltä

³⁰ Keskeisen Itä-Euroopan ja Kaakkois-Euroopan energiayhteisöliitännät (CESEC).

³¹ [Energiayhteisö](#).

³² Ks. Euratomin perustamissopimuksen 52 artikla yhdessä sen 197 artikla.

toimittajilta. Voimassa oleviin sopimuksiin perustuvat toimitukset jatkuvat, mutta Euratomin hankintakeskus ei enää hyväksyisi sopimusten jatkamista tai uusia toimitussopimuksia. Tällä toimenpiteellä vahvistetaan pitkän aikavälin toimitusvarmuutta ja ennustettavuutta. Lisäksi sillä tuetaan ydinpolttoainekiertoa osallistuvia unionin teollisuuden ja talouden toimijoita tarjoamalla varmuutta ja ennustettavuutta investointipäätöksiä varten.

Toimi 6: Monipuolistamisvelvoite ja läpinäkyvyys: kansalliset suunnitelmat Venäjän ydintoimituksista luopumiseksi

Komissio edellyttää jäsenvaltioilta järjestelmällisiä toimia, joilla luovutaan asteittain ydinpolttoaineen, polttoainekiertoa liittyvien palvelujen ja varaosien toimituksista Venäjältä ja korvataan ne ajan mittaan täysin eurooppalaisilla vaihtoehdoilla. Jäsenvaltioita vaaditaan laatimaan kansalliset suunnitelmat, joissa määritetään konkreettisia toimia aikatauluineen. Komissio suosittelee, että jäsenvaltiot toimittavat ensimmäiset kansalliset suunnitelmansa jo vuoden 2025 aikana. Siten pyritään tarjoamaan talouden toimijoille varmuutta ja ennustettavuutta investointipäätöksiin, jotka koskevat riittävän uraanin konversio- ja rikastuskapasiteetin tarjoamista.

Konkreettisesti komissio aikoo tehdä ensi kuussa lainsäädäntöehdotuksen, jossa jäsenvaltioille asetetaan tarkkoja tavoitteita

- venäläisten ydinpolttoaineiden korvaamiseen vaihtoehtoisilla polttoaineilla nopeuttamalla tällaisten polttoaineiden hankinta- ja lupamenettelyä sekä kehittämällä edelleen täysin eurooppalaisia vaihtoehtoja
- uraanin, rikastetun uraanin ja muiden ydinmateriaalien tuonnin lopettamiseen Venäjältä
- riippuvuussuhteiden läpinäkyvyyden lisäämiseen sekä varaosien ja huoltopalveluiden monipuolistamiseen Venäjän-tuonnin sijaan.

Komissio ja Euratomin hankintakeskus jatkavat yhteistyötä ja vuoropuhelua viiden asianosaisten jäsenvaltion ja ydinalan sidosryhmien kanssa varmistaakseen monipuolistamistoimien tehokkaan koordinoinnin ja seurannan.

Toimi 7: EU:n tuotannon lisääminen: radioisotooppeja koskeva eurooppalainen aloite (ERVI)

Komissio aikoo ehdottaa radioisotooppeja koskevan EU:n rakenteen luomista lääkinnällisten radioisotooppien toimitusten turvaamiseksi EU:ssa. Se tapahtuisi lisäämällä omaa tuotantoa, vähentämällä EU:n riippuvuutta ulkomaisista toimittajista, erityisesti Venäjästä, ja parantamalla eurooppalaisen toimitusketjun häiriönsietokykyä ottaen huomioon jäsenvaltioiden erilaiset tarpeet.

Venäläisten ydinmateriaalien tuonnin asteittaisen lopettamisen vaikutukset

Vaikka monipuolistamistoimet saattavat aiheuttaa uraanin ja polttoaineen hintojen epävakautta liittyen uraanin saantiin maailmanmarkkinoilla, niillä ei todennäköisesti ole merkittävää vaikutusta sähkön hintoihin. Tämä johtuu siitä, että ydinpolttoaineen ja siihen liittyvien palvelujen hinta muodostaa vain pienen osan ydinvoimaloiden tuottaman sähkön lopullisista kustannuksista.

Venäjältä tuleviin ydintoimituksiin liittyy lyhyellä aikavälillä edelleen jonkin verran toimitusvarmuusriskejä. Seuraavien tekijöiden odotetaan kuitenkin pienentävän näitä riskejä:

- ❖ Jäsenvaltiot, joilla on käytössä VVER-ydinreaktoreita, ovat koonneet lähivuosiksi voimaloiden tarpeisiin riittävät ydinpolttoainevarastot.
- ❖ Ennen näiden varastojen loppumista saataville voi lähitulevaisuudessa tulla luvitettuja vaihtoehtoisten toimittajien polttoaineita.
- ❖ Rakenteilla on ydinpolttoainekiertoon liittyvää lisäkapasiteettia, jonka pitäisi tulla saataville lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä.

Toimitusvarmuusriskien lieventämisen lisäksi ehdotetut toimenpiteet kalibroidaan huolellisesti ja otetaan käyttöön vaiheittain. Siten parannetaan ennakoitavuutta talouden toimijoille, ohjataan kehitystä hienovaraisesti ja vältetään markkinoiden vääristyminen.

3.3 Öljy

Toimi 8: Kansalliset suunnitelmat Venäjän öljystä luopumiseksi ja vaihtoehtoisten toimitusten varmistamiseksi

Venäläisestä tuontikaasusta irtautumiseen tähtääviä kansallisia suunnitelmia koskevan ehdotuksen mukaisesti komissio suosittelee, että molemmat asianomaiset jäsenvaltiot suunnittelevat venäläisen öljyn tuonnin lopettamisen asteittain ja seuraavat sen toteutumista. Käytettävissä on riittävä infrastruktuuri Venäjältä tuodun öljyn korvaamiseksi muilla kuin venäläisillä toimituksilla. Sen vuoksi komissio aikoo ehdottaa, että kyseiset jäsenvaltiot velvoitetaan laatimaan tällainen suunnitelma ja järjestämään sen seuranta.

Asianomaisten jäsenvaltioiden olisi laadittava ja toimitettava komissiolle kansalliset suunnitelmansa, joissa esitetään niiden strategiat venäläisen öljyn tuonnin korvaamiseksi vuoden 2027 loppuun mennessä. Suunnitelmissa olisi esitettävä

- aikataulu venäläisestä öljystä irtautumiseksi sekä välitavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet
- monipuolistamisvaihtoehdot ja tekniset valmiudet venäläisen öljyn korvaamiseksi
- voimassa olevien sopimusten nojalla Venäjältä tuodun öljyn määrä ja sopimusten voimassaoloaika.

Tällaiset suunnitelmat voitaisiin sisällyttää venäläisestä kaasusta luopumista koskeviin kansallisiin suunnitelmiin.

Olemassa olevat työ- ja koordinoitiryhmät, kuten öljyalan koordinoitiryhmä tai tarkoitusta varten perustetut alaryhmät, ja alueelliset ryhmät varmistavat koordinoinnin ja tuen. Komissio kannustaa asianomaisia jäsenvaltioita käyttämään ensisijaisesti vaihtoehtoista toimitusinfrastruktuuria, kun sellainen on saatavilla.

Komissio aikoo esittää ensi kuussa lainsäädäntöehdotuksen kansallisista suunnitelmista venäläisen öljyn tuonnin lopettamiseksi asteittain ja suosittaa, että asianomaiset jäsenvaltiot toimittavat ensimmäiset kansalliset suunnitelmansa jo vuoden 2025 aikana.

Toimi 9: Uusien pakotteiden määrääminen laittomista toimista epäilyille yhteisöille ja aluksille

Jotta voidaan estää EU:n öljypakotteiden kiertäminen varjolaivastojen avulla suunnitellaan seuraavia toimia:

- Jatketaan tiedotusta ja vuoropuhelua asianomaisten kolmansien maiden kanssa.
- Tehdään yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa, mukaan lukien Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO), tiukkojen meriturvallisuutta ja merenkulun turvatoimia koskevien standardien laatimiseksi ja ylläpitämiseksi.
- Kannustetaan jäsenvaltioita tehostamaan merivalvontaa Euroopan meriturvallisuusviraston isännöimien integroitujen palvelujen pohjalta, jotta voidaan
 - seurata epäilyttäviä aluksia ja vaihtaa niistä jatkuvasti tietoja epäilyttävän toiminnan tai liikennöinnin havaitsemiseksi
 - estää entistä tehokkaammin laitonta toiminta merialueilla ja edistää kansainvälisen merioikeuden täytäntöönpanoa.
- Korkea edustaja selvittää jäsenvaltioiden kanssa mahdollisuuksia toteuttaa unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operaatio, jossa
 - toteutetaan valvontaa ja jatkuvaa meriliikennetoiminnan seuranta epäilyttävien alusten tai toiminnan havaitsemiseksi
 - estetään laitonta meritoimintaa.
 - Huolehditaan kansainvälisen merioikeuden täytäntöönpanosta pyytämällä tarvittaessa epäilyttävän aluksen lippuvaltiolta tai päälliköltä, että alus saapuu rannikkovaltion aluemerelle, jolloin kyseinen valtio voi toteuttaa kaikki sen kansallisen lainsäädännön ja merioikeusyleissopimuksen mukaiset tarvittavat toimenpiteet.
 - Noustaan epäilyksen kohteena olevalle alukselle tarkastusta varten aavalla merellä tai EU:n jäsenvaltioiden talousvyöhykkeillä, jos se on sallittua merioikeusyleissopimuksen tai aluksen lippuvaltiolta saadun suostumuksen nojalla.

- Tehdään asianomaisten lippuvaltioiden kanssa sopimuksia, joilla varmistetaan niiden suostumus ennalta hyväksytyyn alukseen nousemiseen aavalla merellä tai EU:n jäsenvaltioiden talousvyöhykkeillä.

4. PÄÄTELMÄT

Tällä etenemissuunnitelmalla Venäjän tuontienergiasta irtautumiseksi pyritään varmistamaan EU:n riippumattomuus Venäjän energiasta lopettamalla asteittain kaasun, ydinvoiman ja öljyn tuonti Venäjältä hallitusti, turvallisesti ja hyvin valmistellusti sekä EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen mukaisesti.

Etenemissuunnitelma täydentää EU:n kilpailukykykompassissa, puhtaan teollisen kehityksen ohjelmassa ja kohtuuhintaista energiaa koskevassa toimintasuunnitelmassa asetettuja strategisia tavoitteita vähentämällä fossiilisten polttoaineiden tuontia sellaisilta toimittajilta, jotka aiheuttavat taloudelliseen turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita, sekä nopeuttamalla siirtymää puhtaaseen energiaan, pois fossiilisista polttoaineista.

Tässä etenemissuunnitelmassa ehdotetuilla yhdeksällä toimenpiteellä lopetetaan tehokkaasti venäläisen energian tuonti EU:n markkinoille vaarantamatta toimitusvarmuutta ja minimoiden vaikutukset hintoihin ja markkinoihin.

Etenemissuunnitelman toteuttaminen edellyttää kaikilta jäsenvaltioilta, EU:n toimielimiltä ja energiamarkkinoiden toimijoilta vahvaa sitoutumista, solidaarisuutta ja yhteistyötä.

Komissio arvioi ja seuraa tiiviisti Venäjän tuontienergiasta irtautumisen vaikutuksia ja edistymistä ja antaa tarvittavaa tukea kaikille jäsenvaltioille niiden mahdollisesti kohtaamissa haasteissa. Säännöllisellä tietojenvaihdolla nykyisten koordinoitiryhmien ja alueellisten yhteistyöryhmien välillä varmistetaan, että EU saavuttaa asettamansa tavoitteet ja että tarvittavat mukautukset tehdään oikea-aikaisesti ja tehokkaasti suhteessa toimitusvarmuuteen ja dynaamiseen markkinakehitykseen.